A DEATH-RELATED SUPERSTITION IN OVIDIU BÎRLEA'S 'DROUGHT'

Tarko Iulia Mirela
PhD. Student , „1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract:The third short story written by folklorist and prose writer Ovidiu Bîrlea, belonging to the volume Marks on Rock. Sketches and Stories *(1974) deals with a profoundly dramatic theme, arousing several existential issues. Thus, the author approaches the human condition in relation to death, a kind of death that is assumed, premeditated and accepted, even imposed by the community, yet beyond the Christian morals. This fundamental theme has two main sub-themes: one of supreme sacrifice and the other, of suicide, both having not only obvious and easily-detectable elements in common but also numerous distinctive features.*
Under the mark of timelessness, 'The elderly told about a terrible drought in the valley of the Abrud River' or 'The people started talking [...]', the narration is not elusive, as it is in fairy tales or legends, but it depicts a world that is alive, tightly-nit and extremely credible, due to the great number of details but mostly to the complexity of the character.

Keywords:superstition, death, sacrifice, drought, suicide

Ovidiu Bîrlea, unul dintre cei mai mari folclorişti din a doua jumătate a secolului al XX-lea, este o figură marcantă a culturii române, care pendulează între vocaţia sa de om de ştiinţă, folclorist, cercetător, care se apleacă cu pasiune, rigoare şi putere de muncă asupra literaturii populare şi vocaţia sa de prozator cu darul evocării, al portretizării unor personaje emblematice conturate într-un fermecător grai popular local, prin intermediul căruia prezintă mediile umane şi peisajul îndrăgiţilor Munţi Apuseni.

În mod cert, dominanta activităţii lui Ovidiu Bîrlea este cea de folclorist cu multiple preocupări ştiinţifice, însă, aşa cum se întâmplă şi în cazul altor scriitori, laturile complementare ale îndeletnicirilor sale au fost adesea obnubilate. Volumul de proză scurtă *Urme pe piatră. Schiţe şi povestiri*, publicat în anul 1974, la Editura Litera, este prima operă ficţională a meticulosului om de ştiinţă, prin care dovedeşte încă o dată, aleasa cultură populară şi remarcabilele sale valenţe creatoare de lumi arhaice, originale, purtătoare ale unor valori milenare.

Pentru autor, literatura beletristică este o formă de manifestare artistică prin care dezvăluie, diferitelor categorii de cititori şi cercetători, acea personalitate puternică şi complexă care dăruise folcloristicii româneşti mii de pagini de studii teoretice şi îmbogăţise patrimoniul arhivei multimedia de folclor cu documente exemplare; romanele sale, amintirile, portretele creionate dezvăluie alte faţete ale căutărilor sale şi ilustrează o înţelegere a culturii populare româneşti în tot ce are aceasta mai profund şi mai expresiv.[1]

Volumul *Urme pe piatră* cuprinde şapte naraţiuni cu titluri sugestive: *Umbra*, *Murgu*, *Seceta*, *Pety*, *Ceteră, doagă uscată*, *La clacă* şi *Mitru*, care surprind aspecte profunde şi singulare totodată, ale existenţei ţăranilor din spaţiul bătut cu piciorul de autor, Mogoşul natal, Buciumul şi Abrudul, ţinuturi pe care le-a îndrăgit Ovidiu Bîrlea şi de care s-a simţit legat întreaga viaţă prin mii de fire invizibile.

Personajele care populează povestirile sale sunt recrutate din toate staturile sociale: băieşii - lucrătorii în minele de aur, căutătorii de aur prin apele Buciumului, truditorii

[1] Sabina Ispas, *Verşul Buciumanilor*, în *Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu"*, serie nouă, tomul 25, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2014, p. 237.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)

pământului la coasă şi la seceră, crescătorii de vite, nevestele trebăluind prin gospodărie, dar şi cei avuţi, directorul de la mină, acţionarii de la băi, crâşmarii etc. O figură aparte în povestiri (ca şi în romane, de altfel) este învăţătorul satului - Ioan Costinaş, în povestirea *Ceteră, doagă uscată* şi Bota în povestirea *Umbra* – acesta este integrat în sat, respectat de oameni şi devotat meseriei, un intelectual cu vederi largi. În mod sigur, prototipul acestei tipologii a personajului a fost dascălul care i-a îndrumat paşii spre învăţătură lui Ovidiu Bîrlea. Nu sunt ignoraţi de autor nici nevoiaşii, cei rătăciţi prin sate în căutarea milei sau a sensului, precum: Pety (din povestirea cu titlul eponim), Mitru (din povestirea cu acelaşi titlu) şi Ciobu (din povestirea *Seceta*).[2]

Titlul metaforic al volumului *Urme pe piatră* anunţă intenţia vădită a scriitorului de a realiza artistic o „depoziţie" a existenţei moţilor, însăşi semnificaţia cuvântului „urmă" conotând ideea unei atestări a vieţii, o mărturie a acesteia. „Piatra" este un semn al stabilităţii şi al echilibrului, devenind simbol al sălaşului strămunilor. În virtutea caracterului ei imuabil, piatra sugerează înţelepciunea,[3] în cazul de faţă, făcându-se referire la înţelepciunea de a păstra vie memoria înaintaşilor săi. Această preocupare a prozatorului decurge din însăşi statura sa de folclorist şi etnograf care intenţionează să pună în valoare obiceiurile, cutumele, modul de a fi al omului de la munte cu accent pe viaţa băieşilor şi a tăietorilor de păduri, relatate cu o artă a detaliului care transformă pe alocuri pagina într-o simplă dare de seamă antropologică şi etnografică. Spre a oferi substanţă şi anvergură acestor notaţii, el coboară în timp la substratul mitico-magic al credinţelor şi a fondului ancestral de superstiţii.[4]

A treia povestire din volum, *Seceta*, abordează o tematică cu un profund caracter dramatic, ridicând probleme de factură existenţială. Este surprisă, astfel, dimensiunea condiţiei umane în raport cu moartea, o moarte asumată, premeditată, acceptată sau chiar impusă de comunitate, dar care se sustrage moralei creştine prin plasarea ei în zona de influenţă a superstiţiei. Acestei teme fundamentale i se subordonează două subteme: cea a sacrificiului suprem şi cea a sinuciderii, cu elementele comune presupuse, dar şi cu suficiente note distincte.

Ca şi în povestirile lui Ion Agârbiceanu, Ovidiu Bîrlea aduce în prim plan o umanitate gravă, relatând destinul unor oameni umili, aproape cerşetori, cărora lumea nepăsătoare din jur le doreşte moartea. O existenţă chinuită trăieşte şi personajul povestirii *Seceta*, băieşul Ciobu, care îşi vinde pur şi simplu viaţa pe o pungă cu galbeni, bani cu care chefuieşte şi trăieşte ca un boier ultimele sale zile, înainte de a merge să îşi pună capăt zilelor prin spânzurare.[5] Gândul mângâietor al amărâtului care se condamnase la moarte este generat de superstiţia, întărită şi promovată de comunitate, conform căreia seceta din ţinutul lor poate fi abolită, dacă un om se spânzură. Paralela pe care autorul o face între seceta zilelor de vară şi trăirile tot mai *uscate* ale personajului sunt bine reliefate, iar dramatismul finalului vine să ne învedereze constatarea că prozatorul dovedeşte simţ de observaţie şi putere de a susţine un dialog viu şi concentrat, în stare de a evidenţia trăirile psihologice ale protagonistului.[6]

Pusă sub semnul atemporalităţii: „Povesteau bătrânii de o secetă cumplită pe valea Abrudului."[7] sau „Lumea prinse a povesti [...] "[8], naraţiunea nu se sustrage veridicităţii asemenea basmelor sau legendelor, ci conturează o lume vie, închegată şi credibilă, atât prin numeroasele detalii furnizate, cât mai ales prin complexitatea personajului propus de autor.

[2] Doina Blaga, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul", Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.-febr.- mart., 2008, p. 254.
[3] Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coordonatori), *Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, traducere de Micaela Slăvescu, Laurenţiu Zoicaş (coordonatori), Iaşi, Editura Polirom, 2009, p. 724.
[4] Mircea Popa, *Ovidiu Bârlea – prozatorul*, în „Discobolul", Revistă de cultură, Alba Iulia, serie nouă, anul XX, nr. 235-236-237, iulie-august-septembrie, 2017, p. 208.
[5] *Ibidem*, p. 214-215.
[6] *Ibidem*, p. 215.
[7] Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră. Schiţe şi povestiri*, Bucureşti, Editura Litera, 1974, p. 39.
[8] *Ibidem*, p. 39.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)

Naratorul obiectiv îşi lasă personajul să-şi dezvăluie trăsăturile în momentele de încordare, consemnându-i gesturile, mimica, limbajul şi prezentând relaţiile sale cu celelalte personaje: „Se iscă un şopot dulce cu unduiri amare. Ascultătorii rămaseră ţintuiţi locului. Numai Ciobu se răsti cu mâinile în lături, apoi sări şi deschise ferestrele: - Aşa să audă şi cerul şi pământul! – Apoi începu să umble prin odaie ca prins de friguri."[9] Adesea este utilizat stilul indirect liber şi monologul de factură tradiţională: „Sărace dealuri şi văi, cum v-aţi putut usca! Da-n curând, pâraiele au să fiarbă, şteampurile să pornească şi pământul să mustească!"[10]

Incipitul povestirii se plasează sub semnul unei imagini apocaliptice a văii Abrudului pârjolită de o secetă cumplită: „Pajiştile îngălbeniseră; din loc în loc, scoarţa crăpase ca o coajă răscoaptă şi când strecheau vitele, pământul duduia a gol, stârnind nori de praf."[11] Numeroasele pasaje descriptive dovedesc talentul pictural al naratorului, fixând toponimia şi aşezarea geografică, asemenea unui obiectiv de filmat cu încetinitorul, stăruind asupra celor mai mici detalii:[12] „Câteodată părea că zările se îndreaptă. Fâşii subţiri de nori alburii se grămădeau în pâlcuri cu creştetele din zare. Oamenii ieşeau în praguri şi se uitau cutremuraţi. Pânza norilor stăruia câtăva vreme, se făcea cenuşie, apoi se îndepărta spre văile vecine."[13] Şteampurile băieşilor se opriseră demult, iar îngrijorarea sătenilor creştea, mai ales că doar ţinutul lor era ocolit de ploaie „ca un făcut", în celelalte văi vecine, plouând chiar cu viituri mari.

Intriga începe să se contureze în momentul în care „cineva" afirmă că doar un om spânzurat i-ar putea scăpa de această năpastă, iar pentru a întări ideea necesităţii unui sacrificiu uman, sunt exemplificate alte două situaţii anterioare: una petrecută în dealul Zlatnei şi alta sub vârful Geamăna. Simbolul spânzuratului, cu inactivitatea sa aparentă, cu poziţia care indică o supunere absolută, promite şi asigură o mai mare putere ocultă sau spirituală: regenerarea htoniană. Spânzuratul a renunţat la exaltarea energiilor proprii, se dă în lături pentru a primi mai bine influenţele cosmice.[14]

Un sătean anonim, denumit de autor tot „cineva" ca şi cel care induse ideea necesităţii unui sacrificiu prin spânzurare, sugerase aberant, substituindu-se divinităţii, că persoana potrivită pentru un astfel de gest ar fi Ciobu, cu numele său adevărat Nicolae, motivând că: „Era un băieş sărac şi singur care trăia de pe o zi pe alta."[15]

Într-adevăr soarta nu a fost prea generoasă cu Nicolae, i-au murit soţia şi copilele de tuberculoză, nu s-a mai căsătorit, a renunţat şi la slujbă, luase drumul cârciumelor, ajungând acasă doar noaptea, iar atunci urca în târnaţ cu scara de la pod, fiindcă treptele se stricaseră şi nu le-a mai reparat. De altfel, porecla Ciobu, primită nu se ştie de când, parcă îi este predestinată, *ciobul* fiind ceva inutil, incomplet, nefuncţional independent, fragil - că de aceea a rămas un ciob, păstrând totodată o permanentă nostalgie a întregului, a armoniei.

Zvonurile despre posibilitatea readucerii ploii prin spânzurarea unui om au ajuns şi la urechile lui Danciu, directorul minei de la Rodu, un bogătaş despre care circulau o serie de legende, conform cărora: s-ar fi rugat lui Dumnezeu să nu îi mai dea atâta aur că nu mai are ce face cu el; ar servi la masă oaspeţilor mămăligă spre a o presăra cu pulbere de aur în văzul tuturor sau ar fi vrut să îşi podească locuinţa cu galbeni, dar împăratul nu i-a dat voie decât dacă aşază monedele în dungă, dar văzând că risipeşte prea mult aur, s-a răzgândit. Directorul îi propune lui Ciobu „să facă un pustiu de bine"[16] şi să se spânzure, însă omul refuză,

[9] *Ibidem*, p. 47.
[10] *Ibidem*, p. 49.
[11] *Ibidem*, p. 39.
[12] Doina Blaga, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul", Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.-febr.- mart., 2008, p. 253-254.
[13] Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, *ed. cit.*, p. 39.
[14] Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coordonatori), *Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, traducere de Micaela Slăvescu, Laurenţiu Zoicaş (coordonatori), Iaşi, Editura Polirom, 2009, p. 858.
[15] Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, *ed. cit.*, p. 40.
[16] *Ibidem*, p. 40.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)

motivând că nu e vrednic de menirea aceasta: „cerul e mai adânc de cum socot oamenii şi nu e bine să fie mânjit cu toate scursorile pământului.”[17]

Sacrificarea vieţii presupune în esenţa sa o acţiune prin care cineva devine sacru, în sensul că se desparte de sine şi de întreaga lume rămasă profană şi se oferă divinităţii ca zălog de supunere, ascultare, căinţă sau dragoste. Sacrificiul, în general, este legat de ideea unui schimb, fie la nivelul energiei creatoare, fie la acela al energiei spirituale. Cu cât obiectul material oferit este mai preţios, cu atât energia spirituală primită în schimb va fi mai puternică, oricare ar fi scopurile ei, purificatoare sau împăciuitoare. În concepţia sacrificiului transpare întreaga formă a simbolului: pentru că un bun material simbolizează unul spiritual, ofranda celui dintâi atrage ca recompensă acordarea celui de-al doilea – am putea spune că e o compensaţie dreaptă şi pe măsură.[18] În creştinism însă, viaţa este întotdeauna preferată morţii, sacrificiile umane fiind interzise şi înlocuite cu asceza, sacrificiul de sine meritând a fi privit dintr-o perspectivă justă, născut dintr-o smerenie sinceră şi o plenitudine a iubirii.

Totuşi Ciobu se răzgândeşte, acceptă propunerea directorului în schimbul greutăţii lui în aur, iar ulterior, sub impactul unui vis misterios, despre care spune că ar fi păcat să se afle, revine asupra deciziei, cerând aur doar atât cât cântăreşte capul său. Cântărirea şi târgul se încheie la fierărie, în văzul tuturor, asemenea oricărei tranzacţii profane, iar Ciobu îşi vându viaţa pe trei kilograme şi jumătate de aur, urmând ca în trei-patru zile să îşi pună capăt zilelor.

Actul suicidar reprezintă un fenomen ale cărui începuturi se confundă cu începuturile umanităţii. Ideea sinuciderii deliberate invocă divergenţe de opinii în diferite societăţi şi culturi. Ipoteze asupra comportamentului unui sinucigaş au fost intens dezvoltate de studii psihologice sau de psihiatrie. Cazul personajului Ciobu este mai atipic, în special pentru că intenţia curmării propriei vieţi vine la sugestia sătenilor, camuflată moral fiind de motivaţia binelui colectivităţii: „numai un om spânzurat i-ar putea scăpa de năpastă.”[19] Cu toate acestea, dacă citim cu atenţie textul, observăm că nimeni nu i-a spus direct omului că s-ar cuveni să se spânzure spre a aduce ploaia pe valea Abrudului. În discuţia cu bogătaşul Danciu, Ciobu vine în întâmpinarea dorinţei sale, acesta nici nu este lăsat să o verbalizeze: „Am înţeles, ai vrea să mă spânzur ...”[20], ceea ce ne permite să facem supoziţia că bietul om se gândise într-o oarecare măsură la sinucidere, ceea ce face posibilă încadrarea sa în tipologia atât de diversificată a sinucigaşilor, după cum susţin cercetările din domeniul psihologiei. Afirmaţia poate fi susţinută, dat fiind fondul său depresiv desprins din modul de viaţă: „Nu mai punea seamă nici pe el, nici pe ale lui”[21], la care se adaugă caracterul său introvertit şi lipsa de comunicare cu semenii: „Mic de statură şi cam adus de spate, nu vorbea bucuros decât la un pahar de băutură.”[22] De altfel, autorul îi face şi o scurtă anamneză în partea de început a povestirii, aflând că Ciobu a fost un băieş vrednic, cu o casă trainică şi o gospodărie de care se preocupa. Moartea nevestei şi a celor două fiice îl aruncă în hăurile disperării şi îi modifică radical viaţa. Nemaigăsindu-şi raţiunea de a trăi, Ciobu se abandonează sorţii şi munceşte cu ziua la baie până la data plăţii, iar apoi colindă crâşmele până îşi isprăveşte banii.

Un alt argument al tentaţiei suicidare decurge din scena dialogului imaginar al personajului, care se vedea deja mort, cu divinitatea. La întrebarea formulată de „glasul înfricoşat”: „De ce ţi-ai luat zilele, măi omule?”, Ciobu nu răspunde că gestul său este pentru binele tuturor, că e un sacrificiu, deşi se erijează în această ipostază a soliei la poarta cerului care se jertfeşte pentru îndurare, ci el răspunde punând pe prim-plan motivele sale personale: „De năcaz şi de urât. C-am avut şi eu o nevastă ca o zână şi două copile ca două flori şi când

[17] *Ibidem,* p. 41.
[18] Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coordonatori), Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere, *ed.cit.*, p. 799-800.
[19] Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, *ed. cit.*, p. 39.
[20] *Ibidem,* p. 41.
[21] *Ibidem,* p. 40.
[22] *Ibidem,* p. 40.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)

mi-o fost şi mie mai drag, m-au lăsat singur să iau crâşmele la rând.” [23] De unde deducem că personajul s-a angajat în mod conştient într-o acţiune de suprimare a propriei vieţi, iar contextul sacrificiului pentru ploaie constituie un impuls sau un stimulent care conduce gândul către tentativa de sinucidere.

Luarea deciziei de a se spânzura determină apariţia unor subite schimbări de personalitate, Ciobu are un comportament derutant, contradictoriu, manifestându-se când expansiv, volubil, exuberant: „Porunci apoi să se umple două mese cu sticle şi pahare pentru el şi banda lui Ghiuţ. [...] Ciobu se făcu stăpân a toate. Bătea tactul cu mâna, întărea cu degetul când îi venea mai bine, îi domolea pe ceteraşi până la şoaptă, apoi îi îndemna să tragă din răsputeri.”[24], când lucid, reflexiv şi taciturn: „Ciobu se lăsă cu coatele pe masă şi cu capul în pumni.”[25]

Despărţirea de lume şi de viaţă este uşor de imaginat pentru fiecare, dar când soseşte clipa de a trăi acest eveniment, percepţiile şi atitudinea se schimbă. Ciobu consideră important să-şi ia rămas bun de la toţi cunoscuţii într-o ţinută onorabilă, de aceea „îşi face cioareci noi, cumpără un piptar cusut cu flori de mătase, cizme de lac, laibăr alb şi o pălărie de cea scumpă cu şnururi aurii.”[26] Aduce din oraş o căruţă încărcată cu toate bunătăţile îşi îi invită la petrecere pe cei de seama lui, cu care povesteşte despre dificultatea muncii la baie.

În presupusa ultimă zi din viaţă, Ciobu pleacă în Abrud cu gândul de a se îndrepta încet către creştetul Vulcoiului, locul ales pentru sacrificiu sau pentru sinucidere, depinde de interpretare. Pe această cale face trei popasuri, în trei cârciume, se refugiază întâi la *Detunata*, unde îi tocmeşte ceteraşi pe cei din banda lui Ghiuţ, care îl vor însoţi cu căruţele şi la crâşma Dăndeoaii, în capătul Buciumului, şi la crâşma lui Laie, din Dealu Mare.

Petrecerea sa zgomotoasă stârneşte atitudini diferite, un cetăţean îl identifică astfel: „Ăsta-i buciumanul care s-a vândut pe o straiţă de aur.”[27], altul îi aruncă: „Du-te dracului, bolundule, nu ne spurca oraşul!”[28], cert este că Ciobu rămâne inflexibil, continuându-şi drumul. Întâlnirea cu un poliţist care îl apostrofează pentru gălăgie, îi oferă prilejul, omului care nu mai are nimic de pierdut, să îşi exprime franc dispreţul, sfidarea faţă de autoritatea împăratului: „Eu-s împăratul măririi care leagă cerul şi pământul! Eu-s omul care aduce ploaia şi-s mai tare decât împăratul vost, că el nu se poate potrivi cu cerul ca mine. Şi scoase un galben, scuipă pe chipul împăratului, apoi îl trânti şi-l călcă cu piciorul.”[29] La această neaşteptată replică, poliţistul nu reacţionează, ci îi dă voie să îşi urmeze drumul.

Cinstirea cu mâncare, băutură din belşug şi cu ceteraşi se voia o sărbătorire a vieţii şi totodată a morţii: „Ăsta-i jocu jocului/ Şi pomeana Ciobului ...”[30], după cum el însuşi strigă în timpul dansului. Omul se detaşează cu seninătate de iminenţa morţii, pe care o receptează firesc ca pe o trecere dincolo, ceea ce îi şi permite să facă glume: „Hai, bea şi tu şi mâine dimineaţă când ti-i scula, să te uiţi după mine pe aripa norului şi să-mi faci cu mâna ...”[31] La ultimul popas, omul chiar pare să se grăbească fiindcă momentul împlinirii legământului se apropie: „Dă-ne iute ceva bun [...] ”[32], „Măi crâşmare, ian aspreşte-ţi muierea să aţâţe focul [...] ”[33] sau „Nu mai bombăni atâta şi poartă-te, că puţin a mai rămas!”[34]

[23] *Ibidem*, p. 48.
[24] *Ibidem*, p. 43.
[25] *Ibidem*, p. 48.
[26] *Ibidem*, p. 42.
[27] *Ibidem*, p. 43.
[28] *Ibidem*, p. 43.
[29] *Ibidem*, p. 43.
[30] *Ibidem*, p. 44.
[31] *Ibidem*, p. 44.
[32] *ibidem*, p. 46.
[33] *Ibidem*, p. 47.
[34] *Ibidem*, p. 47.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)

Potrivit credinţei creştine, pentru iertarea păcatelor şi mântuirea sufletului, se fac acte de binefacere sau de milostenie, un gest de ultimă pomană consideră că face şi Ciobu când îl ospătează pe sărmanul bătrân şchiop, sosit pe neaşteptate, din noapte, la cârciumă, un bătrân care purta în desagă, după spusele sale „cumpăna ploilor”- un băţ cu un pietroi legat cu sfoară. Privindu-l cum mănâncă, Ciobu asculta „ca prins de friguri” melodia cerută: „Rău îi şade, doamne, rău – Muntelui fără părău!”[35], unii dintre cei care l-au privegheat, se duseră pe la căruţe să se culce, astfel că nici nu observară cum, aproape de miezul nopţii, bătrânul ieşi afară şi întârzie destul de mult, iar la întoarcere, avea „o licărire în ochi pe care nu i-o băgă nimeni în seamă.”[36]

Spre sfârşitul nopţii, Ciobu, liniştit şi resemnat, îşi ia scurt rămas bun de la toţi cei de faţă, care stăruiau să renunţe la ideea spânzurării. Doar bătrânul schiop îl încurajează şi îi dă un sfat: „Du-te fără frică, eşti suflet bun, numa să aştepţi până ce îi vedea geana soarelui şi atunci va fi bine.”[37] Ca o ultimă dorinţă înaintea despărţirii, Ciobu le cere muzicanţilor să cânte în timp ce se îndepărtează „ca să ştie apa şi vântul, cerul şi pământul că se desparte Ciobu de lumea asta.”[38]

Ajuns pe creasta muntelui, Ciobu legă funia de un fag rămuros şi îşi aminti că trebuie să aştepte ivirea zorilor. Obosit fiind, adormi. Se trezi buimăcit şi tremurând de frig, ploua cu fulgere şi tunete. Doar când a văzut funia legănată de vânt şi-a amintit înspăimântat toată povestea şi, din dorinţa de a părăsi cât mai repede locul şi realitatea, a plecat să doarmă într-o şură părăsită din apropiere. A doua zi, coborând în sat, întâlneşte în drum câţiva copii care se jucau în noroi şi cântau: „Ciobule, te-ai spânzurat,/ Pământul ni l-ai muiat!”[39], s-a sfiit de ei, poate şi de decepţia pe care ar fi putut-o provoca sătenilor, astfel că a luat-o spre casă pe un drum lăturalnic.

În următoarea zi, vrând să-l îngroape, sătenii au descoperit dispariţia mortului. Cineva l-ar fi întâlnit într-o seară, pe drum, dar s-a ferit de el fiindcă se speriase. Nici Ciobu nu s-a mai arătat prin sat, ieşea doar seara, când se ducea în oraş la cumpărături. Probabil personajul se simţea acum vinovat pentru că trăieşte, considera că viaţa lui e rezultatul laşităţii sale. Încheiase un târg cu ceilalţi săteni (cel al sacrificiului) şi nu îl respectase, deşi efectul scontat se produsese, căci seceta s-a încheiat, dar în acelaşi moment, Ciobu încheiase un târg şi cu sine însuşi (cel al sinuciderii), nici pe acesta nu l-a dus la împlinire, iar conştientizarea propriilor slăbiciuni este simţită de erou drept un eşec total.

Într-o dimineaţă, Ciobu a fost găsit mort în curte, s-a rupt scara cu care urca în târnaţ şi a căzut cu capul pe o piatră. Balanţa s-a echilibrat, probabil ceea ce era de plătit, s-a plătit, iar moartea poate fi considerată un act eliberator pentru sine.

De remarcat limbajul personajelor, un tezaur de limbă vie, neaoşă, aşa cum se vorbea prin părţile acelea. Dialogurile sunt savuroase, presărate cu vorbe de duh, expresii pline de miez, absolut potrivite cu contextul şi cu starea sufletească a interlocutorilor angajati în conversaţia respectivă[40]: „ - Vezi, aşa-mi place şi mie, dumneata ăl mai bogat om din lume şi eu ăl mai sărac. Să ştii că se apropie sfârşitul lumii de se iau pe după cap bogaţii cu săracii.”[41] Se poate întrevedea firea omului, gradul de inteligenţă, o inteligenţă nativă generată de o minte ageră: „ - Am înţeles, ai vrea să mă spânzur, doară ştiu povestea! Numa vezi dumneata că cerul e mai adânc de cum socot oamenii şi nu e bine să fie mânjit cu toate scursorile pământului!”[42] Aceasta era impresia autorului despre oamenii simpli pe care i-a preţuit şi i-a imortalizat.

[35] *Ibidem,* p. 47.
[36] *Ibidem,* p. 47.
[37] *Ibidem,* p. 48.
[38] *Ibidem,* p. 48.
[39] *Ibidem,* p. 50.
[40] Doina Blaga, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul”, Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.-febr.- mart., 2008, p. 254-255.
[41] Ovidiu Bîrlea, *Urme pe piatră*, *ed. cit.*, p. 41.
[42] *Ibidem,* p. 41.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)

În concluzie, proza scurtă a lui Ovidiu Bîrlea dovedeşte o bună stăpânire a mijloacelor tehnice ale scrisului. Sunt pagini de puternică trăire psihologică, redate cu un real simţ artistic, care transformă volumul de povestiri a scriitorului într-o proză de bună factură artistică. Calitatea valorică a textelor literare cuprinse aici e dincolo de orice îndoială. Autorul ştie să aleagă personajele şi să le pună în relaţie unele cu altele, să conceapă o intrigă suficient de atractivă şi să contureze o atmosferă pe măsură. Faptul e dovedit şi de celelalte şase naraţiuni pe care le putem citi în acest volum.[43]

BIBLIOGRAPHY

1. Bîrlea, Ovidiu, *Urme pe piatră. Schiţe şi povestiri*, Bucureşti, Editura Litera, 1974.
2. Blaga, Doina, *Ovidiu Bîrlea, prozator realist*, în „Discobolul", Alba Iulia, serie nouă, nr. 121-122-123 (126-127-128) / ian.- febr.- mart., 2008.
3. Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain (coordonatori), *Dicţionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, traducere de Micaela Slăvescu, Laurenţiu Zoicaş (coordonatori), Iaşi, Editura Polirom, 2009.
4. Ispas, Sabina, *Verşul Buciumanilor*, în *Anuarul Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu"*, serie nouă, tomul 25, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2014, p. 237.
5. Popa, Mircea, *Ovidiu Bârlea – prozatorul*, în „Discobolul", Revistă de cultură, Alba Iulia, serie nouă, anul XX, nr. 235-236-237, iulie-august-septembrie, 2017.

[43] Mircea Popa, *Ovidiu Bârlea – prozatorul*, în „Discobolul", Revistă de cultură, Alba Iulia, serie nouă, anul XX, nr. 235-236-237, iulie-august-septembrie, 2017, p. 217.

BDD-A27476 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:01:49 UTC)